

NÁRODNÍ KONVENT

Program předsednického tria Francie – Česká republika – Švédsko

Shrnutí a doporučení vyplývající z diskuze kulatého stolu Národního konventu o EU
konaného dne 1. října 2021

Doporučení vypracovala Zuzana Kasáková

Úvod do problematiky

Týmové předsednictví Francie, České republiky a Švédska bude zahájeno v lednu 2022. Tři země Evropské unie s různou historickou zkušeností s evropským integračním procesem, velikostí i geografickou polohou budou spolupracovat ve vedení Rady EU již podruhé. Předchozí spolupráce tak představuje důležitou zkušenost pro vhodné nastavení mechanismů spolupráce a koordinace pro nastavení a řízení unijní agendy během osmnácti měsíců.

Neformální přípravná jednání o společném programu byla zahájena již v roce 2019, formální pak o necelé dva roky později, na jaře 2021. Jejich výsledkem byl tzv. společný vstup tria pro Generální sekretariát Rady (GSR). V podstatě se jednalo o první návrh programu předsednického tria, který GSR přepracoval do podoby oficiálního návrhu osmnáctiměsíčního programu. Ten se následně stal jak předmětem debat relevantních aktérů v rámci jednotlivých zemí, tak i mezi zeměmi samotnými. Dokument musí být schválen nejpozději v prosinci 2021 na zasedání Rady pro obecné záležitosti. Nadcházející dva měsíce budou tedy předmětem intenzivních debat o finální podobě programu.

Program předsednického tria propojuje nejen národní priority jednotlivých zemí, ale také priority Evropské unie. Právě rámec unijní agendy snižuje manévrovací prostor pro prosazení vlastních prioritních témat. Program tak musí reflektovat zaměření strategické agendy Evropské rady pro období 2019–2024 i pětiletého programu Evropské komise, který je dále specifikován v jejích ročních plánech. Zároveň musí dokument reagovat na unijní iniciativy, jež byly zahájeny za předchozích předsednictví. Jedná se například o Konferenci o budoucnosti Evropy, jejíž výstupy by měly být diskutovány právě za týmového předsednictví Francie, České republiky a Švédska.

Důležité pro úspěšné prosazování priorit stanovených ve společném programu a hladkého předávání agendy během výkonu předsednictví je nastavení mechanismů spolupráce a koordinace. Jednotlivé země tria vytvořily centrální koordinační orgány nesoucí odpovědnost za přípravu a výkon předsednictví a zároveň vlastní mechanismy koordinace na národní úrovni a v Bruselu. Zapojeny jsou také zastupitelské úřady zemí v jednotlivých hlavních městech. Komunikaci České republiky se Švédskem do značné míry usnadňuje postavení tzv. like-minded zemí.

I když komunikace probíhá i na politické úrovni, hlavní pilíř koordinačního mechanismu představuje úřednický aparát. Důvodem je snaha předejít případným problémům, jež se mohou objevit v souvislosti s volbami, které proběhnou ve všech třech zemích tria. Nejdříve se uskuteční parlamentní volby v České republice na počátku října 2021, následovat budou parlamentní a prezidentské volby ve Francii ve druhé polovině francouzského předsednictví a na podzim 2022 švédské parlamentní volby.

Rámec kulatého stolu

Národní konvent se v pátek 1. října 2021 zabýval otázkou programových priorit předsednického tria Francie – Česká republika – Švédsko a nastavením mechanismů komunikace mezi zapojenými zeměmi. Debaty se zúčastnili zástupci státní správy, institucí EU, neziskových organizací, sociálních partnerů a akademické sféry. Kulatý stůl organizoval Úřad vlády ČR ve spolupráci s Institutem pro evropskou politiku EUROPEUM.

Diskuze se soustředila na tři základní otázky:

1) Jaké jsou společné a rozdílné programové priority tria?

Francie, Švédsko a Česká republika mají v některých oblastech politik EU velmi rozdílné názory, v jiných si jsou zase velmi blízcí. Je proto třeba identifikovat, jaká témata jsou společná a mohou tvořit podklad pro společný program. Na druhé straně je nutné vědět, ve kterých oblastech mohou země narazit na zásadní rozpory.

2) Na jaké priority by se měl osmnáctiměsíční program zaměřit?

Jednotlivé země jsou v současné době v procesu formulace priorit pro svá předsednictví. Jak by měly být nastaveny jednotlivé prioritní oblasti ve společném programu, aby nedošlo k překrývání témat? Jaké české priority by měly být akcentovány v rámci společných konzultací?

3) Jak by měly země tria spolu komunikovat a koordinovat činnost během výkonu předsednictví?

Tato otázka se zaměřuje na nastavení hlavních principů koordinace a komunikace mezi jednotlivými zeměmi předsednického tria, aby byl zajištěn hladký přechod při předávání agendy a nedocházelo ke zpožděním. Jaký formát spolupráce by byl nejefektivnější?

Podkladem pro debatu v rámci kulatého stolu byl diskuzní materiál týkající se vhodného zaměření osmnáctiměsíčního programu týmového předsednictví Francie, České republiky a Švédska a nastavení jejich vzájemné komunikace a koordinace, který vypracovala **Zuzana Kasáková** z Institutu pro evropskou politiku EUROPEUM, a tři diskuzní stanoviska. První stanovisko předložil Úřad vlády ČR, druhé Ministerstvo zahraničních věcí ČR a třetí Pavel Hnát z Vysoké školy ekonomické v Praze.

Setkání Národního konventu zahájila státní tajemnice pro evropské záležitosti **Milena Hrdinková**. Ve svém úvodním příspěvku zdůraznila význam debaty kulatého stolu, neboť se koná v době, kdy dochází k poslední etapě jednání o konečné podobě programu předsednického tria. Upozornila, že posledních osm, deset předsednických zemí v Radě EU mělo stejné tři až čtyři prioritní okruhy. Mění se ale perspektiva, jakou je na dané priority nahlíženo. Pro Českou republiku představuje vnitřní trh prosperitu, propojenost a nové technologie. Dále je důležitá bezpečnost, která souvisí jak s globálním postavením EU, tak také s integrací a propojeností zemí Unie a se schengenským prostorem. Třetí okruh lze podle Hrdinkové nazvat Green Deal, na který by Česká republika měla nahlížet optikou

udržitelosti a propojit jej i s otázkou zdraví. V otázce komunikace a koordinace zdůraznila hladký průběh vyjednání o programu tria a efektivní nastavení spolupráce v rámci ČR i ve vztahu k oběma zemím. Komunikace probíhá na pracovní i politické úrovni. Zároveň zmínila otázku voleb v jednotlivých zemích tria, které mohou vést k proměně vztahů zejména na politické úrovni.

Následně **Zuzana Kasáková** představila hlavní body podkladového materiálu. Zdůraznila kontext výkonu týmového předsednictví: průběh a výsledky Konference o budoucnosti Evropy, důsledky pandemie covid-19, krizové řízení a zvyšování odolnosti EU či naplňování strategické agendy Evropské rady a pracovních plánů Evropské komise, jež vycházejí z jejího pětiletého politického programu. V kontextu krizového řízení upozornila na možnost vzniku krize v souvislosti s rostoucími cenami plynu a elektřiny a implementací Zelené dohody pro Evropu. Dále vyzdvihla shody a rozdíly mezi jednotlivými zeměmi ve vybraných oblastech a následně vymezila základní oblasti, na něž by se měl osmnáctiměsíční program zaměřit. Jedná se například o způsob vypořádání se s výstupy Konference o budoucnosti Evropy, hospodářskou obnovu členských zemí Unie prostřednictvím posílení konkurenceschopnosti vnitřního trhu, rozvoj digitálního trhu, podporu kohezní politiky, zelenou transformaci, implementaci Evropského pilíře sociálních práv, spolupráci v rámci Schengenu, bezpečnost, posílenou spolupráci se zeměmi západního Balkánu a rozvoj spolupráce se světovými regiony. Na závěr se zabývala problematikou nastavení komunikace a koordinace mezi jednotlivými zeměmi.

Poté stanovisko Úřadu vlády ČR prezentovala **Alice Krutilová**. Představila jednotlivé úrovně koordinačních mechanismů mezi jednotlivými zeměmi od politické, nejvyšší úrovně, po úroveň pracovní, včetně role zastupitelských úřadů v Praze. Zdůraznila, že tyto mechanismy byly nastaveny tak, aby nedocházelo k prodávám. Za účelem snížení potenciálních nejistot spojených s povolební situací klíčovou rolí v koordinaci a komunikaci hraje úřednický aparát. Pokud jde o přípravu osmnáctiměsíčního programu od počátku (tedy od konce roku 2019) všechny země tria postupují společně a na základě těsných konzultací s cílem předejít vzniku vážnějších rozporů v debatách, které jsou plánovány na úrovni Antici a Mertens v Bruselu. Z hlediska priorit akcentovala, že nejnáročnější oblastí pro nalezení shody je obchodní politika, kde Francie zastává odlišné postoje od České republiky se Švédskem. S Francií je Česko také v opozici, pokud jde o nové vlastní zdroje či některé aspekty fiskální konsolidace a implementace víceletého finančního rámce. Česká republika považuje Švédsko za „like-minded“ zemi v mnoha oblastech. Stejně postoje obou zemí lze zaznamenat v oblasti rozšiřování, fungujícího vnitřního trhu či fiskální konsolidace. Naopak odlišné postoje jsou v otázce klimatu - balíčku FitFor55, kde Švédsko zaujímá obdobně ambiciózní postoj jako Francie. Za účelem sladování jednotlivých zájmů jsou priority formulovány obecně, přičemž k jejich konkretizaci bude docházet v národních programech. Svě vystoupení uzavřela zdůrazněním konsenzuálního přístupu všech tří zemí k tvorbě společného programu a ukončením jednání v prosinci 2021.

Stanovisko Ministerstva zahraničních věcí ČR přednesl **Jakub Utěšený**. Ve svém příspěvku zdůraznil geografickou i historickou specifickou jednotlivých zemí tria. Odlišnosti jednotlivých zemí lze chápat i jako příležitost. Pokud ve složitých otázkách země tria naleznou shodu, může být základ této společné pozice vnímán jako kompromis, od kterého se v EU můžeme posunout dále. Z dosavadních jednání lze podle Utěšeného vnímat konstruktivní přístup. Je snaha i vůle se dohodnout. Pokud jde o společné priority v oblasti vnějších vztahů, uvedl, že existuje celá řada styčných ploch. Průsečíkem všech zemí je Afrika, otázka Indo-Pacifiku, společný důraz na prohlubování multilateralismu, posilování finanční architektury rozvojové spolupráce nebo budování resilience ve všech oblastech, zejména v boji proti hybridním

hrozbám a dezinformacím ať již v EU jako celku či v jednotlivých členských státech. Rozdíly přirozeně existují. V programu se budou řešit zobecněním textu, nebo se tam neobjeví. Směr priorit v programu je daný dokumenty EU. V programu tak půjde o nastavení akcentů v prioritách, tempa a také míry jejich operacionalizace. Vyzdvihl nutnost rozlišovat mezi agendami a prioritami. Mnoho věcí je na stole proto, že jsou dány legislativním cyklem či prioritami institucí EU a jedná se o agendy, kterými se budeme muset zabývat. A v těchto agendách může mít Česká republika své priority. Zároveň jsou prioritní agendy, které by trio chtělo v průběhu osmnácti měsíců prosazovat. Ty jsou podle Utěšeného ještě důležitější než samotné agendy, neboť představují určitý kompas v době nečekaných jevů, které přicházejí během každého předsednictví. V podstatě se tak jedná o kombinaci obou přístupů. Pokud jde o komunikaci a koordinaci, zdůraznil, že v oblasti zahraniční politiky je nutná koordinace nejenom v rámci tria, ale také s ostatními předsednictvími, předsednictvím ESVA a předsedou Evropské rady.

Sérii úvodních příspěvků uzavřel **Pavel Hnát**. Uvedl, že v agendách by Česká republika neměla vznášet něco nového, ale měla by vědět, co v nich očekává. Je podle něj jisté, že nastanou nečekané věci. Česká republika by měla vědět, co chce předsednictvím říct a co chce ukázat. Měla by být „honest-brokerem“, zemí, která je schopna rychle a pružně řešit nečekané situace i v oblastech, v nichž nebude mít velkou prioritu. Domnívá se, že pokud by Česká republika zvládla předsednictví po organizační stránce, bylo by to dostačující. Neznamená to ale, že by Česko nemělo své priority prosazovat. Jednoznačně se jedná o jednotný trh, ale je nutné dbát i na jeho vnímání a očekávání všech tří zemí. Dále by prioritními měla pro Českou republiku být témata inovací, vzdělávání či snižování byrokratické zátěže, která se zároveň prolínají všemi agendami. Dodal, že pro Česko prioritní téma koheze může vyvolat mezi partnery rozpor. Na druhé straně lze očekávat aktivní prosazování zásad právního státu ze strany Francie a Švédska, tématu, ke kterému má Česká republika spíše zdrženlivější postoj. Žádnou kontroverzi nebude podle Hnáta vzbuzovat téma vztahu občanů k EU (tzv. belonging). Společně s debatou o budoucnosti Evropy se jedná o téma, ke kterému by se měla Česká republika vyslovit, i když je zřejmé, že hlavní slovo zde bude mít Francie. Dále zdůraznil, že téma Evropa ve světě nepředstavuje pro Česko téma, v němž by se nějak zásadněji profilovalo. Z tohoto hlediska se jedná spíše o zaměření se na vnitřní otázky EU.

V následné **diskuzi** vystoupili odborníci ze státní správy, akademického sektoru i představitelé sociálních partnerů, jmenovitě **Martin Bednář** (Ministerstvo průmyslu a obchodu), **Jiří Šír** (Ministerstvo zemědělství), **Daniela Grabmüllerová** (Ministerstvo pro místní rozvoj ČR), **Jiří Hoskovec** (Magistrát hl. m. Prahy), **Milena Hrdinková** (Úřad vlády ČR), **Zuzana Kasáková** (Univerzita Karlova / Institut pro evropskou politiku EUROPEUM), **Jakub Utěšený** (Ministerstvo zahraničních věcí), **Lucie Studničná** (Českomoravská konfederace odborových svazů), **Ondřej Hradil** (Masarykova univerzita), **Pavel Fára** (Svaz průmyslu a dopravy), **Martin Vokálek** (Institut pro evropskou politiku EUROPEUM), **Alice Krutilová** (Úřad vlády), **Pavel Hnát** (Vysoká škola ekonomická v Praze), Michal Geisler (Magistrát hl. m. Prahy), **Petr Mooz** (Evropská komise) a **Gabriela Říhová** (Ministerstvo životního prostředí).

Vystupující ve svých příspěvcích zdůraznili otázku efektivního nastavení komunikace a koordinace v rámci České republiky, se zeměmi tria i s institucemi v Bruselu. V této souvislosti byla diskutována praxe ve státní správě, kde dochází k výměně expertů na jednotlivých rezortech během příprav na předsednictví a zajištění secondmentů zahraničních i českých expertů během výkonu předsednictví. Dále byla pozornost věnována prioritám, které by měl společný program tria obsahovat, kde jsou shody a rozdíly mezi jednotlivými

zeměmi. Zároveň byla akcentována skutečnost, že obsahové zaměření předsednictví bude vycházet z pracovního plánu Komise a že Česká republika bude jednat i o tématech, která jsou pro ni okrajová. Debatovány byly i potenciální dopady voleb v zemích tria, zejména v České republice a ve Francii, na přípravu a výkon předsednictví. Předmětem diskuze se stala i otázka role měst, spolupráce s regiony a jejich zapojení do předsednictví, komunikace priorit se stakeholdery a s českou veřejností a obecně zajištění větší informovanosti.

Navrhovaná doporučení

Předkladatelé stanovisek i diskutující se z hlediska obsahového shodovali, že do společného programu předsednického tria není příliš vhodné zahrnout oblasti, které nejsou v agendě Evropské unie. Pokud jde o společné či rozdílné postoje zapojených zemí k jednotlivým tématům, panovala shoda, že v obecné rovině zastává Česká republika se Švédskem jako „like-minded“ zemí v řadě témat shodné postoje, které se liší od francouzského pohledu, záleží ale vždy na konkrétním aspektu daného tématu, kde se mohou názory lišit. To platí i ve vztahu Francie ke Švédsku, či Francie k České republice. Z tohoto důvodu je **v případě odlišných postojů vhodné dané téma zmínit v programu pouze obecně**. Konkrétní specifikaci by pak měly obsahovat národní programy předsednictví.

Diskutovány byly největší rozdíly mezi zeměmi tria v oblasti obchodní politiky, kde se český a švédský postoj výrazně odlišuje od francouzského. Obdobně Francie nesdílí podporu České republiky a Švédska rozšiřování EU o země západního Balkánu. Pozornost byla věnována i odlišnému vnímání liberalizace vnitřního trhu, digitalizace či fiskální konsolidace. Zároveň se diskutující zaměřili na oblasti, kde se pozice České republiky odlišuje od Švédska i Francie. Jednalo se o oblast klimatických změn, zásad právního státu či minimální mzdy. Naopak **shodu všech zemí lze nalézt v oblasti** obrany a spolupráce v oblasti bezpečnosti a zdravotnictví. Dále byly debatovány priority České republiky. Vyjma výše zmíněných oblastí týkající se ekonomické spolupráce se pozornost zaměřila také na problematiku multilateralismu či kohezní politiku.

Z hlediska **koordinace** byly debatovány výměnné mechanismy expertů mezi jednotlivými rezorty států tria (a nejen jich) během příprav a výkonu předsednictví, nastavení koordinačních mechanismů v rámci národní úrovně se zapojením hospodářských i sociálních partnerů, tria i úrovně unijní.

Pozornost byla věnována i **komunikaci** předsednictví vůči českým občanům a jejich vztahu k evropské integraci. V tomto kontextu byla akcentována role politických představitelů jako hlavních aktérů veřejné debaty. Dále byla debatována role měst a regionů při přípravách a výkonu předsednictví.

Z prezentovaných stanovisek a následné diskuze vyplynula tato doporučení:

Doporučení Národního konventu o EU:

1. Česká republika by měla ve společném programu tria **prosazovat priority** jako vnitřní trh, digitalizaci, otevřenou a ambiciózní obchodní politiku, stabilizaci západního Balkánu, vnitřní a vnější bezpečnost, multilateralismus a racionální klimatickou politiku.
2. Česká republika by měla prosazovat **obecnou formulaci priorit** na takové úrovni, aby zahrnovala postoje všech zemí tria. V případě, že to nebude možné, měly by být tyto priority či jejich konkretizace zakomponovány do programu pro národní předsednictví.
3. Česká republika by za účelem snižování nejistoty spojené s dopady voleb na přípravu a výkon týmového předsednictví měla i nadále **posilovat budování neformálních vztahů na pracovní úrovni**.
4. Politická reprezentace České republiky by měla týmové předsednictví chápat jako **důležitou součást českého předsednictví** a komunikovat program tria směrem k českým občanům i vůči ostatním politickým aktérům v České republice.
5. Česká republika by měla **komunikovat** otázky předsednictví s veřejností nejenom v Praze, ale také v regionech. A vhodně je propojit s debatami probíhajícími v rámci Konference o budoucnosti Evropy.

Tento text není prostým zápisem jednotlivých příspěvků, které byly v diskusi předneseny. Neobsahuje tedy vše, co bylo v diskusi řečeno a nevyjadřuje názor všech účastníků na všechna diskutovaná témata. Jedná se o shrnutí nejdůležitějších bodů a formulaci doporučení na základě proběhlé diskuze.

Národní konvent o Evropské unii představuje diskuzní platformu, která je stálým místem pro debatu o evropských otázkách v ČR.

Projekt, koordinovaný na půdě Úřadu vlády České republiky, propojuje zástupce vlády, obou komor Parlamentu ČR a Evropského parlamentu, odbornou veřejnost, neziskový sektor a sociální partnery a další zainteresované aktéry.

Více o Národním konventu najdete na internetových stránkách www.narodnikonvent.cz Twitteru [@KonventEU](https://twitter.com/KonventEU) a instagramovém profilu [@narodnikonvent](https://www.instagram.com/narodnikonvent).